

**RAPORT SPECIAL
AL AVOCATULUI POPORULUI**

**PROTECȚIA SĂNĂȚĂȚII PUBLICE ȘI A
MEDIULUI PRIN GESTIONAREA EFICIENTĂ
A DEȘEURILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA
(STUDIU DE CAZ)**

**Svetlana RUSU
Tatiana POIANĂ**

Chișinău, 2018

OFICIUL AVOCATULUI POPORULUI

CUPRINS:

INTRODUCERE

1. DREPTUL LA UN MEDIU SĂNĂȚOS

2. STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE

- Standarde internaționale, recomandări
- Standarde regionale
- Jurisprudența CEDO
- Standarde naționale

3. STUDIU DE CAZ PRIVIND POLIGONUL DE DEPOZITARE A DEȘEURILOR DIN PRAJMA COMUNEI BUBUIECI

- Prezentare generală
- Analizele de laborator la probele prelevate la aer, apă, sol
- Incidența maladiilor din comuna Bubuieci (morbiditatea populației)
- Măsuri întreprinse de către autorități

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Abrevieri:

UE – Uniunea Europeană

ONU – Organizația Națiunilor Unite

CEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

BERD – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

ODD – Obiectivele de Dezvoltare Durabilă

RM – Republica Moldova

ANSP – Agenția Națională pentru Sănătate Publică

CMA – Concentrația maximă admisibilă

BDA – Bolile diareice acute

INTRODUCERE

Misiunea Avocatului Poporului este de a contribui la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora.

În situațiile în care Avocatul Poporului constată încălcări în masă sau grave ale drepturilor și libertăților omului este în drept să prezinte rapoarte speciale la ședințele Parlamentului, precum și să propună instituirea unor comisii speciale care să cerceteze aceste fapte¹.

Necesitatea elaborării acestui Raport a survenit urmare sesizării din oficiu în legătură cu informația difuzată în mass media cu privire la poligonul de depozitare a deșeurilor din preajma comunei Bubuieci, printre altele o problemă destul de dureroasă, alarmantă, dezastruoasă și cu impact negativ asupra mediului și neîndoielnic bunăstării fizice locuitorilor din comuna respectivă.

Prezentul raport își propune să reflecte mai multe aspecte legate de problemele de gestionare a deșeurilor, ce au un impact major asupra societății și reprezintă o amenințare directă la adresa sănătății oamenilor, precum și un efect advers asupra calității vieții.

¹ Art. 22 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014

Concomitent a fost analizat cadrul normativ național în vigoare, ce reglementează gestionarea deșeurilor de producție și menajere, în scopul prevenirii poluării mediului, precum și atribuțiile organelor autorităților publice centrale și locale în domeniul gestionării deșeurilor.

Obiectivul principal al prezentului raport special îl reprezintă formularea unor recomandări privind mitigarea problemelor sistemice existente de mediu.

Gestionarea deșeurilor rămâne o provocare majoră pentru Republica Moldova. Performanța țării se caracterizează prin niveluri de reciclare și compostare foarte scăzute, precum și rate ridicate de depozitare a deșeurilor, contrar ierarhiei deșeurilor și obiectivelor de reciclare stabilite la nivelul UE. Moldova întârzie în adoptarea planurilor de gestionare a deșeurilor și a programelor de prevenire a generării deșeurilor, deși acestea sunt cele mai bune instrumente pentru a avea un impact asupra politicilor în domeniu și pentru a găsi soluții realiste pentru atingerea obiectivelor privind gestionarea deșeurilor. Republica Moldova trebuie să depună eforturi masive pentru a spori reciclarea și a reduce depozitarea deșeurilor.

Colectarea, sortarea și gestionarea deșeurilor reprezintă una dintre problemele importante ale mediului cu care se confruntă țara noastră.

În pofida faptului că domeniul respectiv este reglementat de un șir de acte legislative și normative, acest aspect nu este doar o necunoscută în rândurile cetățenilor, ci a fost practic ignorat de către autorități.

Cu toate că legislația Republicii Moldova reflectă în mod corect cerințele de mediu convenite la nivelul UE, punerea în aplicare a acestora este, în general, o provocare cauzată, printre altele, de lipsa planificării, a coordonării și a unei finanțări adecvate. Lacuna în materie de punere în aplicare este problematică în mai multe domenii, în special în ceea ce privește gestionarea deșeurilor.

În prezent, absența unui sistem de reciclare și valorificare a deșeurilor se resimte tot mai mult, din cauza creșterii cantității și diversității acestora. Mai mult, faptul că societatea nu este educată să protejeze mediul, dezvoltarea urbanistică și

industrială a localităților, precum și creșterea generală a nivelului de trai al populației, duc la producerea a tot mai multe deșeuri.

Problemele de mediu sunt urgente și trebuie abordate de întreaga comunitate, iar educația relativă la mediu (sau educația ecologică) va genera plus valoare în rândul cetățenilor. Această nouă educație nu ar trebui să o privim ca dimensiune izolată, ci din perspectiva efectului de viitor, deoarece principalul scop al educației relative la mediu este formarea conștiinței și conduitei ecologice, care începe în familie, se continuă în școală, în universitate, și prin formele instruirii continue, permanente. Îmbogățirea culturii ecologice ar trebui să devină o preocupare de importanță majoră a omului modern.

Dacă e să facem referință la Statul nostru, nici în acest sens nu avem mari progrese și nu ne putem lăuda din păcate, iar un exemplu care denotă acest lucru și despre care vom relata în prezentul Raport special este situația cu privire la gunoiștea din preajma comunei Bubuieci. Cu toate că terenul nu a corespuns criteriilor unei gunoiști, totuși a avut loc transportarea miilor de tone, zilnic, de deșeuri, ceea ce în mod direct a dus la degradarea mediului, au existat scurgeri de deșeuri lichide în sol, iar de acolo – în apele freatice, iar apoi – în râuri și lacuri.

1. DREPTUL LA UN MEDIU SĂNĂTOS

Dreptul la un mediu înconjurător sănătos prezintă o importanță deosebită pentru desfășurarea vieții în condiții corespunzătoare, astfel că organizațiile, organele și instituțiile internaționale și naționale ar trebui să aibă un rol mai pronunțat în ce privește protecția mediului, instituind măsuri de prevenire și de sancționare a faptelor cu consecințe iremediabile sau de lungă durată, care pot să afecteze grav sănătatea ori chiar viața oamenilor, în special prin nerespectarea regimului juridic al deșeurilor, care poluează mediul, afectând astfel echilibrul ecologic.

Mediul sănătos este un mediu nepoluat, curat și echilibrat, corespunzător dezvoltării fizice și intelectuale a omului, absolut necesar existenței vieții pe planetă. Omul este valoarea supremă ce trebuie ocrotită prin toate mijloacele, inclusiv cele juridice, fapt ce presupune recunoașterea unanimă și garantarea acestui drept fundamental. Din punct de vedere al drepturilor omului, dreptul la un mediu sănătos este un drept fundamental, a cărui natură și caracteristică, nu se schimbă odată cu trecerea timpului sau ca urmare a modificărilor circumstanțelor. Drepturile fundamentale ale omului fiind inalienabile, această inalienabilitate se aplică și dreptului la un mediu sănătos.

În literatura de specialitate a fost menționat faptul că în condițiile în care Republica Moldova este un stat de drept, democratic, unde demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane reprezintă valori supreme și sunt garantate, tot mai frecvent apare problema drepturilor ecologice ale omului, atât din punctul de vedere al reglementării juridice cât și din punctul de vedere al realizării lor.

În acest context, autorul constată, că dacă problema drepturilor ecologice ale omului în documentele internaționale și legislația multor state e rezolvată, apoi pentru cetățenii Republicii Moldova aceste drepturi se înscriu printre cele mai noi. Nici Constituția din 15 aprilie 1978, nici alte legi adoptate ulterior până la

proclamarea Independenței la 27 august 1991 nu prevedeau dreptul la un mediu sănătos, ci doar obligațiunea cetățenilor de a ocroti natura, în continuare afirmând că la etapa actuală dreptul la un mediu înconjurător sănătos în Republica Moldova constituie un drept constituțional care poate fi abordat în plan politico-juridic, în plan de cooperare dintre state și în plan juridic².

Dreptul la un mediu înconjurător sănătos este consfințit prin articolul 37 al Constituției Republicii Moldova. Din punct de vedere juridic, dreptul la un mediu sănătos se înscrie în categoria drepturilor social-economice, drepturi care asigură dezvoltarea materială, fizică și culturală a persoanei, permițând acesteia să participe cât mai activ posibil la viața socială.

În temeiul articolului constituțional sus-numit, statul asigură și protejează următoarele drepturi ecologice ale omului:

1. **Dreptul de a fi informat privind starea mediului.** Aceasta presupune, pe de o parte – dreptul fiecăruia de a se adresa către autoritățile competente ale statului cu cereri de informare privind starea mediului, iar pe de altă parte – obligația autorităților de a oferi acces deplin, operativ și liber la informația solicitată;
2. **Dreptul de a se asocia în organizații, asociații și mișcări de protecție a mediului.** Prin intermediul acestora, persoanele își pot mai bine coordona acțiunile, elabora strategii și programe de protecție a mediului, influența adoptarea unor deciziile importante, informa populația despre problemele și necesitățile mediului înconjurător;
3. **Dreptul de a participa la procesul de luare a deciziilor privind mediul înconjurător.** Fiecare om are dreptul de a a-și expune opinia privitor la politica statului și legislația din domeniul mediului;
4. **Dreptul la educație și instruire ecologică.** Aceasta presupune dreptul de a fi instruit, începând cu etapa preșcolară și pe parcursul întregii vieți, despre

² Vezi: Mihail Cotorobai. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos
Buletinul Asociației tinerilor juriști, Revistă de drept nr. 6 (19) din 1999, pag. 28

- importanța protejării mediului înconjurător, factorii care îl periclitizează și modalitățile de protecție a mediului;
5. **Dreptul de a beneficia de resursele naturii.** Aceasta presupune dreptul persoanelor de a folosi resursele naturii pentru satisfacerea celor mai diverse necesități: culturale, economice, estetice, științifice, de recreere, etc. Acest drept se realizează în limitele și în condițiile stabilite de lege, ținând cont de interesele întregii societății și ale fiecărui individ în parte;
 6. **Dreptul de a organiza referendumuri locale sau naționale în probleme ce țin de mediu.** Prin intermediul referendumurilor se poate consulta opinia publică privind cele mai importante și stringente probleme ecologice (de ex. construcția unei centrale nucleare);
 7. **Dreptul de a solicita suspendarea temporară a activității agenților economici care aduc daune ireparabile mediului.** Prin intermediul acestei măsuri excepționale este posibilă încetarea acțiunilor dăunătoare mediului înconjurător, până la soluționarea problemei de către autoritățile competente ale statului. Totodată persoanele au dreptul de a solicita efectuarea unor expertize ecologice, care vor evalua situația ecologică reală a agentului;
 8. **Dreptul de a contesta actele, acțiunile sau inacțiunile autorităților publice, care pun în pericol dreptul la un mediu înconjurător sănătos.** În acest sens, persoana se poate adresa către autoritatea publică sau către instanța de judecată cu o cerere de anulare a actului ilegal, de obligare la întreprinderea anumitor acțiuni (de ex., de efectuare a expertizei ecologice) sau de obligare de la abținerea efectuării anumitor acțiuni (de ex., de eliberare a autorizațiilor de construcție a obiectelor ecologic periculoase);
 9. **Dreptul de a solicita tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea contravențiilor sau infracțiunilor ecologice;**
 10. **Dreptul la despăgubire pentru prejudiciul suferit cu urmare a poluării sau a altor acțiuni de afectare a mediului, precum și pentru prejudiciul adus sănătății.** Aceasta presupune posibilitatea persoanelor de a solicita, de

la persoanele vinovate, repararea întregului prejudiciu (inclusiv și a venitului ratat) care a fost suportat în rezultatul unor acțiuni ilicite de prejudiciere a mediului sau a sănătății.³

Recunoașterea și reglementarea dreptului la un mediu sănătos este esențial pentru comunitatea internațională. Inițial, în Republica Moldova acest drept a fost prevăzut în Legea privind protecția mediului din 16.06.1993.

Articolul constituțional, precum și legea menționată prevăd că fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător sănătos.

Dreptul omului la un mediu înconjurător sănătos poate și trebuie să fie asigurat de către stat prin măsuri și mijloace juridico-organizatorice: planificarea și reglementarea calității mediului înconjurător, a măsurilor de prevenire a acțiunilor care pot dăuna mediului înconjurător și a celor de asanare,... etc.⁴

La ora actuală, problemele ce țin de domeniul protecției mediului și asigurării dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos adesea rămân în umbra preocupărilor organelor de stat, iar unul din motivul acestei neglijențe ar fi lipsa unei concepții concrete cu privire la dreptul fundamental al omului la un mediu înconjurător sănătos, importanța, conținutul și specificul realizării lui, precum și lipsa acelor metode care ar duce ulterior la lichidarea frânelor existente în mecanismul de protecție și garantare a acestui drept constituțional.

În zonele dezvoltate ale lumii, principiile de bază ale protecției mediului se bazează pe reducerea cantității de deșeuri, utilizarea acestora în calitate de materie primă secundară, folosirea deșeurilor combustibile cu scopul producerii energiei electrice și termice. În Republica Moldova, însă, acestea sunt doar niște criterii descrise în analize și rapoarte.

Deșeurile rămân a fi o sursă de poluare a tuturor componentelor de mediu. Cu toate acestea, în țara noastră practic lipsește infrastructura de management a

³ <http://tineriilideri.org/?p=410>

⁴ Constituția Republicii Moldova. Comentariu

deșeurilor, iar metoda de gestionare a deșeurilor se reduce la colectarea acestora în amestec și depozitarea lor pe teren gol la gunoiști. Cu mici excepții, deșeurile practic nu sunt reciclate și reutilizate.

Cea mai răspândită metodă de tratare a deșeurilor menajere – depozitarea pe sol – reprezintă o sursă importantă de poluare a solului și a apelor subterane. În acest context, salubritatea localităților, managementul deșeurilor urbane și rurale reprezintă un obiectiv important al autorităților publice centrale și locale. Evacuarea deșeurilor la gunoiști rămâne a fi o modalitate de bază în eliminarea deșeurilor. O situație deosebit de gravă la acest capitol se atestă în municipiul Chișinău, municipiul Bălți etc.

În Republica Moldova importanța reciclării deșeurilor este un subiect foarte rar dezbătut, iar sortarea deșeurilor este concepută ca un proces plictisitor și pierdere de timp, însă nu putem confirma același lucru despre țările dezvoltate, la ei aceasta este o demonstrație a grijii față de planeta care ne găzduiește.

Exemple de bune practici

Un exemplu elocvent în acest domeniu este **Norvegia**, țara are cea mai mare rată de transformare a deșeurilor municipale în energie termică și electrică din Europa.

Pe lângă valorificarea propriilor deșeuri, Norvegia importă gunoi și din alte țări ale Europei. Astfel, în afară de profitul obținut din producția de energie, autoritățile norvegiene obțin bani și de la țările care preferă să își exporte gunoiul, în loc să îl valorifice sau să-l depoziteze la gropile de gunoi. Această dublă sursă de venit face ca afacerile cu valorificarea gunoiului să fie în creștere în Norvegia.

Autoritățile norvegiene au dezvoltat sisteme integrate de management al deșeurilor, prin care stimulează colectarea selectivă. Deșeurile alimentare ajung îngrășămintă organice sau biocombustibil, iar cele din plastic - jucării, scaune sau jachete.

Un alt exemplu demn de urmat este **Suedia**. Prin folosirea celor două milioane de tone de gunoi și importul din afara granițelor, Suedia a devenit un

model pentru alte state, suedezii fiind lideri mondiali în domeniul recuperării energiei din deșeuri.

Reciclarea a devenit o tendință internațională. Dacă aruncăm o privire peste studiile întocmite la nivelul Comisiei Europene observăm că din punct de vedere al performanțelor în ceea ce privește managementul deșeurilor, există un grup de 10 State Membre printre care Austria, Belgia, Germania, Franța, în general statele vestice, care se situează în topul clasamentului privind ratele de reciclare, cu valori care depășesc 70% deșeuri reciclate și valorificate. Germania reciclează și valorifică 99% din deșeuri, iar Olanda 100%.

În fiecare zi, **Germania** transformă gunoiul în „aur” pentru țară și pentru populație, mai exact în energie. În Germania, reciclarea deșeurilor este un fel de sport național, și nu degeaba. Baloți dreptunghiulari de gunoaie, perfect înfășurați în plastic sunt duși zilnic la centrala MHKW din Magdeburg, unde nimic nu se pierde, ci totul se transformă.

Deșeurile sunt folosite ca sursă de venit și ca resursă „naturală” peste tot în Europa, mai puțin în Republica Moldova, care stă pe munți de mizerie care poluează tot ce este în jur, sol, apă, aer – pe când ar putea sta pe munți de „aur”.

Experții în domeniu susțin că pentru a îmbunătăți calitatea gestionării deșeurilor e nevoie de introdus colectarea separată a deșeurilor municipale solide, reciclarea diferitor fracțiuni de deșeuri, pentru a duce și la îmbunătățirea infrastructurii de gestionare a deșeurilor, însă este nevoie de mai multă implicare, atât din partea autorităților locale, cât și din partea populației de rând.

Populația ce se va implica, va trebui să identifice pașii care ar putea să îmbunătățească procesul de gestionare a deșeurilor, nu doar pentru a diminua impactul asupra mediului și asupra sănătății, dar și pentru a găsi beneficii de pe urma conștientizării tuturor actorilor implicați, cum ar fi: care deșeuri ar putea fi reutilizate și din care s-ar putea produce alte mărfuri, cum s-ar putea crea locuri de muncă și care tip de deșeuri se permite să ajungă la gropile de gunoi, care și ele ar trebui să corespundă standardelor UE.

2. STANDARDE INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE

Calitatea mediului este un factor fundamental pentru sănătatea, economia și bunăstarea populației.

Standarde internaționale (la nivel ONU)

Reieșind din faptul că suntem în plină eră a globalizării, statele membre ale ONU au adoptat *Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă*⁵, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu.

Central Agendei 2030 se regăsesc cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale.

Dezvoltarea durabilă se află de multă vreme în centrul proiectului european. Tratatul UE recunoaște dimensiunile economice, sociale și de mediu ale acesteia, care trebuie analizate împreună. UE este angajată în favoarea unei dezvoltări care să satisfacă nevoile prezente fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor nevoi. Esența dezvoltării durabile presupune o viață demnă pentru toți respectând limitele planetei, care să reunească prosperitatea și eficiența economică, societăți pașnice, incluziunea socială și responsabilitatea față de mediu.

Protecția mediului este esențială pentru calitatea vieții generațiilor prezente și viitoare. Anumite ODD pun un accent puternic pe aspectele de mediu, în special ODD 6 „Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și a salubrității pentru toți”, ODD 15 „Protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării și stoparea degradării solurilor și refacerea acestora, precum și combaterea declinului biodiversității”.

⁵ <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/sustainable-development-goals.html>

În ceea ce privește ODD 3 „Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la toate vârstele”, UE completează acțiunea statelor membre prin intermediul legislației, precum și prin alte inițiative în domeniul sănătății publice, al sistemelor de sănătate și al problemelor de sănătate legate de mediu (inclusiv calitatea aerului, produsele chimice și deșeurile).

Concentrarea asupra eficienței resurselor și reducerea la minimum a deșeurilor într-un context de epuizare rapidă a resurselor globale oferă Uniunii Europene un avantaj competitiv și stimulează inovarea.

Menționăm că Statul trebuie să țină cont de prevederile Agendei 2030, cu atât mai mult că Republica Moldova s-a angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030, ceea ce va reprezenta o ocazie unică pentru un viitor mai bun.

Potrivit principiului 10 a Declarației de la Rio de Janeiro⁶, problemele de mediu sunt cel mai bine tratate prin participarea tuturor cetățenilor interesați, la un nivel relevant. La nivel național, fiecărui individ i se va asigura accesul la informațiile deținute de autoritățile publice ce privesc mediul, inclusiv la informații despre materiale și activități periculoase din comunitatea lui, precum și participarea la procesul de luare a deciziilor. Statele vor facilita și încuraja conștiința și participarea publică făcând informațiile disponibile peste tot. Se va stabili accesul efectiv la procedurile juridice și administrative, inclusiv de reparare și remediere.

Recomandări internaționale

Comitetul ONU pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, s-a arătat îngrijorat de poluarea gravă a solului și a apei, cauzată de metodele de evacuare a deșeurilor la gropi de gunoi, precum și de utilizarea pe larg a chimicalelor agricole și a poluanților organici persistenți, inclusiv a pesticidelor și insecticidelor.

Prin urmare, în Observațiile sale finale din 06 octombrie 2017 privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova, Comitetul recomandă Statului-parte să utilizeze metode prietenoase-mediului de gestionare, monitorizare, colectare și

⁶ Declarația de la Rio de Janeiro, adoptată în urma Conferinței Mondiale a ONU din 3-14 iunie 1992

tratare a deșeurilor ca alternativă a gropilor de gunoi; să instituie programe adecvate de reciclare a deșeurilor; să promoveze modele de consum și producere durabilă. Comitetul cheamă Statul-parte să asigure monitorizarea și reglementarea deplină a utilizării chimicalelor dăunătoare în agricultură⁷.

Standarde regionale

UE are printre cele mai ridicate standarde de mediu din lume, care au fost dezvoltate de-a lungul deceniilor.

Politicile și legislația de mediu ale UE protejează habitatele naturale, mențin aerul și apele curate, asigură eliminarea adecvată a deșeurilor, îmbunătățesc cunoștințele privind substanțele chimice toxice și ajută întreprinderile să facă tranziția către o economie durabilă.

Programele multianuale de acțiune pentru mediu stabilesc cadrul pentru viitoarele acțiuni în toate domeniile politicii de mediu. Acestea sunt integrate în strategiile orizontale și sunt luate în considerare în cadrul negocierilor internaționale în materie de mediu. Nu în ultimul rând, punerea în aplicare este fundamentală.

Politica europeană în materie de mediu se bazează pe articolele 11 și 191-193 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. UE are competența de a acționa în toate domeniile politicii de mediu, precum poluarea aerului și a apei, gestionarea deșeurilor și schimbările climatice.

Totodată, prin Acordul de asociere RM – UE⁸, Republica Moldova și-a asumat anumite angajamente, care, odată puse în aplicare în legislația națională, va face Moldova o țară cu un Acquis comunitar integrat UE.

⁷ Observații finale din 06 octombrie 2017 ale Comitetului ONU pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova, p. 68 și 69

⁸ Legea nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte.
<http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>

Pentru implementarea Acordului de Asociere a fost aprobat la nivel național Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019⁹, care prevede în Capitolul 16 „Mediul înconjurător” activități concrete ce trebuie realizate în domeniul protecției mediului, inclusiv în domeniul gestionării deșeurilor și a resurselor.

Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 21.11.1990¹⁰, pune accent pe importanța protejării și ameliorării mediului înconjurător în scopul restabilirii și menținerii unui echilibru ecologic sănătos al aerului, apei și solului. Aderând la acest document, Republica Moldova s-a angajat să promoveze sensibilizarea și educarea publicului în domeniul mediului, ca și al informării acestuia asupra impactului politicilor, proiectelor și programelor asupra mediului înconjurător.

Precizăm că un pas nu mai puțin important a fost ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Aarhus, din 25 iunie 1998¹¹, privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu.

Obiectivul Convenției este de a contribui la asigurarea dreptului fiecărei persoane de a trăi într-un mediu natural sănătos.

Prin Convenția de la Aarhus, înțeleasă în contextul sistemului de drepturi și libertăți fundamentale ale omului, se asumă un nou gen de responsabilitate a autorităților publice prin recunoașterea rolului fundamental al dreptului la un mediu sănătos.

Convenția este structurată pe 3 piloni, care garantează:

1. Accesul publicului la informația de mediu deținută de autoritățile publice;
2. Participarea publicului la luarea deciziilor care au un impact asupra mediului;

⁹ Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017–2019

¹⁰ Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 707 – XII din 10.09.91

¹¹ Convenția de la Aarhus, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 39-41, art. 178)

3. Accesul publicului la justiție în cazurile când este încălcat dreptul de acces la informație, dreptul de participare sau când nu este respectată legislația ecologică.

Convenția de la Aarhus¹², bazată pe principiul 1 al Declarației de la Stockholm asupra mediului uman, pe principiul 10 al Declarației de la Rio privind mediul și dezvoltarea și pe rezoluțiile Adunării Generale nr. 37/7 din 28 octombrie 1982 privind Carta Mondială pentru Natură și nr. 45/94 din 14 decembrie 1990 privind necesitatea de a asigura un mediu sănătos pentru bunăstarea indivizilor, pe Carta Europeană privind Mediul și Sănătatea, afirmă necesitatea de a proteja, de a conserva și de a îmbunătăți starea mediului și de a asigura dezvoltarea durabilă și protecția mediului, recunoscând că protecția adecvată a mediului este esențială pentru bunăstarea umană și exercitarea drepturilor fundamentale ale omului, incluzând însuși dreptul la viață. Orice persoană are dreptul să trăiască într-un mediu adecvat sănătății și bunăstării sale și că are sarcina, atât la nivel individual, cât și în asociere cu alții, să protejeze și să îmbunătățească mediul în beneficiul generațiilor prezente și viitoare și să respecte prezenta îndatorire.

Jurisprudența CEDO

Daca e să vorbim despre jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și despre dreptul inalienabil al omului la un mediu sănătos, vom observa, cu siguranță, că Curtea a recunoscut un asemenea drept individual și l-a plasat sub garanțiile Convenției europene privind drepturile omului. S-ar putea spune că acest drept nu face parte din categoria drepturilor și libertăților pe care ea le garantează, însă mecanismul protecției indirecte permite organelor de control să protejeze, indirect, dreptul persoanei la un mediu înconjurător sănătos în cazul în care o atingere adusă acestuia încalcă un drept garantat de Convenție.

¹² Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, adoptată de prima Conferință privind mediul și sănătatea a Organizației Mondiale a Sănătății la Frankfurt pe Main la 8 decembrie 1989

Acest drept a fost consacrat în jurisprudența europeană prin interpretare extensivă a domeniului de aplicare a unor drepturi prevăzute expres de Convenție. Astfel dreptul la un mediu înconjurător sănătos a fost alăturat dreptului la viață privată sau, mai bine zis ca decurgând din acest drept, fiind o componentă a sa. Așa s-a ajuns la protejarea indirectă a dreptului la mediu. Comisia a decis că atingerile aduse mediului înconjurător prin anumite activități nocive pot ”afecta calitatea vieții unei persoane și, prin aceasta, îi este afectată viața sa privată”

Prima afirmare netă a principiului integrării dreptului la un mediu înconjurător sănătos în domeniul de aplicare a art. 8, ca o componentă a protecției dreptului la viață privată, o găsim în hotărârea pronunțată **pe cauza Lopez Ostra c Spaniei, 1994 în următorii termeni:**

Este de la sine înțeles că atingerile grave aduse mediului înconjurător pot afecta bunăstarea unei persoane și pot s-o priveze de dreptul de a se bucura de o locuință care să asigure exercițiul dreptului la viața privată și familială, chiar fără ca prin aceasta să-i fie pusă în pericol grav sănătatea. De aceea, Curtea a decis că prin plasarea unei stații de epurare/prelucrare a deșeurilor în apropierea locuinței reclamantelor, autoritățile naționale au încălcat dreptul acestora la un mediu înconjurător sănătos, deci, implicit, dreptul la viață privată. În special, au menționat că sănătatea fiicei reclamantei s-a înrăutățit urmare a poluării mediului.

Astfel, jurisprudența CEDO prin „atracție” de către și sub acoperirea semnificațiilor art. 8 paragraful 1, care recunoaște dreptul oricărei persoane la respectul vieții sale private, familiale și a domiciliului său și ale art. 6 paragraful 1, care garantează dreptul la un proces echitabil, a ajuns la garantarea protecției mediului ca un drept individual sub trei aspecte principale: apartenența sa la conținutul dreptului garantat de art. 8 paragraful 1 din Convenție, existența unui drept la informare privind calitatea și pericolele pentru mediu și a unui drept la un proces echitabil în această privință (cu implicațiile aferente).

Astfel au fost făurite bazele juridice ale unui veritabil drept la mediu, lărgindu-se interpretarea dreptului la calitatea vieții, pe baza unui nou „droit de savoir” .

Această extindere a sferei de aplicare a art. 8 din Convenție la poluările și atingerile aduse mediului a fost confirmată apoi prin importanta sentință din cauza ***Guerra și alții împotriva Italiei***, dată de Marea Cameră, la 19 februarie 1998, care a prevăzut că emisiile nocive ale unei uzine chimice au o „incidență directă” asupra dreptului protejat prin art. 8.

Așadar, statul-parte la Convenție are obligația pozitivă nu numai de a lua măsuri pentru a face să înceteze ori să se reducă poluările, dar și să furnizeze informații despre riscurile grave de poluare.

Convenția europeană a drepturilor omului și, în special, jurisprudența CEDO în domeniu au arătat că dreptul la mediu poate fi interpretat și garantat nu ca un drept la un mediu ideal, ci ca obligația ca mediul prezent să fie conservat, protejat de orice deteriorare importantă, chiar ameliorat în unele cazuri.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, sfera obligațiilor ce revin statelor în privința dreptului la un mediu sănătos este deosebit de largă și ca să nu ne ducem departe o să relatăm succint despre ***Cauza Băcilă împotriva României***.

În temeiul Articolului 8 din Convenție, reclamanta s-a plâns de faptul că poluarea mediului înconjurător generat de societatea Sometra, i-a afectat starea de sănătate. De asemenea, s-a plâns de pasivitatea autorităților care nu au luat măsuri pentru reducerea poluării.

Curtea a statuat că poluarea mediului poate afecta bunăstarea persoanelor și dreptul acestora la domiciliu într-o manieră ce aduce atingere vieții private și de familie.

Curtea a reținut faptul că reclamanta nu s-a plâns de un act, ci de inacțiunea statului. Aceasta nu denunța funcționarea agentului economic ori lipsa de

informații privind nivelul de poluare al zonei, ci incapacitatea autorităților de a determina agentul economic să ia măsuri de diminuare a poluării.

În această privință, Curtea a apreciat că autoritățile nu au demonstrat că măsurile adoptate au fost efectiv puse în aplicare. De asemenea, a constatat că, deși acestea erau conștiente de gradul de poluare ridicat, au permis funcționarea agentului economic fără o autorizație de mediu între 2003 și 2006.

Un rol important este acordat de Curte și faptului că procesul decizional trebuie să implice realizarea de studii corespunzătoare, de natură a preveni și determina anticipat efectele activităților ce pot aduce atingere mediului înconjurător și drepturilor indivizilor, precum și de a asigura un just echilibru între toate interesele concurente aflate în joc.

În plus, este indubitabilă importanța dreptului de acces al publicului la studiile efectuate, precum și la orice informație aptă să le permită să evalueze pericolul la care sunt expuși. În acest sens, orice persoană interesată trebuie să aibă la dispoziție o acțiune în justiție împotriva actelor și omisiunilor în cauză, dacă apreciază că interesele sau observațiile lor nu au fost luate în mod suficient în considerare de procesul decizional.

De asemenea, în ansamblul obligațiilor pozitive rezultate din articolul 8 al Convenției, Curtea reține importanța dreptului publicului de a fi informat, implicând accesul la concluziile studiilor preliminare de impact asupra mediului, precum și la informațiile de natură a evalua pericolul la care pot fi expuse persoanele. În acest sens, Curtea a reținut că România a ratificat Convenția de la Aarhus adoptată la 25 iunie 1998 și care privește problema participării publicului la procesul decizional și accesul la justiție în materie de mediu înconjurător (*Cauza Tătar împotriva României, 2009*).

La 25 octombrie 2016, CEDO a pronunțat o hotărâre în *cauza Otgon împotriva Republicii Moldova*. În anul 2005 reclamanta și fiica acesteia în vârstă de 12 ani din Călărași, au băut apă de la robinetele din apartamentul lor, iar la scurt timp după aceasta s-au simțit rău, fiind diagnosticate cu dizenterie acută

gravă și internate în spital timp de două săptămâni. Cazul a fost cercetat de autorități și s-a probat că apa de la robinet era infectată cu ape reziduale, din cauza conductelor defecte. Victimele au fost despăgubite de instanțele moldovenești cu 300 de euro. Curtea însă a statuat că integritatea fizică a reclamantei a fost afectată de un mediu nesănătos, astfel având loc un amestec în exercitarea drepturilor reclamantei protejate de Articolul 8 al Convenției. Deși Curtea a notat că instanțele naționale au oferit un remediu în acest sens, sub forma stabilirii vinovăției furnizorului și acordării compensației, a considerat că suma oferită de instanțele naționale este considerabil mai mică decât minimul general acordat de către aceasta în cauzele în care a stabilit o încălcare a Articolului 8 de către Republica Moldova. Prin urmare, Curtea a acordat reclamantei suma de 4 000 euro cu titlu de prejudiciu moral.

Analiza jurisprudenței Curții în materie de protecție a dreptului la un mediu înconjurător sănătos din perspectiva obligațiilor statului, presupun luarea măsurilor de natură să conducă la respectarea drepturilor atât la viața privată și de familie, cât și dreptul la domiciliu. Astfel este completat armonios însuși conținutul art. 8.

Standarde naționale

Protecția mediului constituie o problemă de o importanță globală, care trebuie să devină o prioritate națională, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației.

Existența unui mediu ambiant sănătos contribuie incontestabil la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului: dreptul la viață și dreptul la sănătatea fizică și morală. Aceasta implică păstrarea calității principalelor componente ale mediului (a aerului, apei, solului, florei și faunei), în condițiile unei dezvoltări durabile.

Domeniul protecției mediului a fost recunoscut ca un domeniu important pentru dezvoltarea social-economică a țării în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”¹³.

Totodată, politica în domeniul gestionării deșeurilor se axează pe realizarea obiectivelor Strategiei privind gestionarea deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248 din 10.04.2014¹⁴.

Prin intermediul prezentei strategii Guvernul Republicii Moldova se angajează să dezvolte un nou cadru legal și instituțional de reglementare al gestionării deșeurilor conform cerințelor legislației UE. Aceasta include adoptarea cadrului legal și normativ necesar pentru reglementarea diferitor fluxuri de deșeuri și a operațiunilor de reciclare, valorificare și eliminare a acestora, instituirea unui sistem eficient progresiv instituțional și administrativ de gestionare a deșeurilor, monitorizare, aplicare și respectare a legislației de mediu, și cel mai critic fiind atragerea de investiții.

Cadrul legislativ național și de reglementare în domeniul protecției mediului

Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515 din 16.06.93;

Legea privind deșeurile nr. 209 din 29.07.2016;

Legea privind protecția aerului atmosferic nr. 1422 din 17.12.97;

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402 din 24.10.2002;

Legea privind expertiza ecologică nr. 851 din 29.05.1996.

Potrivit art. 156 din Codul contravențional nr. 218 din 24.10.2008, neîndeplinirea prevederilor legislației privind expertiza ecologică de stat și evaluarea impactului asupra mediului sau a cerințelor incluse în concluziile expertizei ecologice de stat și evaluarea impactului asupra mediului, finanțarea sau executarea proiectelor și programelor care nu au trecut expertiza ecologică de stat și evaluarea impactului asupra mediului se sancționează cu amendă de la 30 la 60

¹³ Legea nr. 166 din 11.07.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”

¹⁴ Hotărârea Guvernului nr. 248 din 10.04.2013 cu privire la aprobarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027

de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Rolul autorităților naționale în domeniul gestionării deșeurilor

Politica de stat în domeniul gestionării deșeurilor are la bază: recunoașterea faptului că acumularea supradimensionată a deșeurilor este o consecință a folosirii neraționale a energiei și materiei prime ce afectează calitatea mediului, componenții lui și sănătatea oamenilor și conștientizarea implementării de soluții tehnice, a mecanismelor economice și gestionare, care ar permite reducerea ritmurilor de acumulare a deșeurilor, obținerea energiei și a componentilor reciclabili din deșeuri de producție și menajere, distrugerea și izolarea eficientă a deșeurilor irecuperabile.

*Guvernul*¹⁵ determină amplasarea și regimul poligoanelor de nivel republican pentru depozitarea și prelucrarea deșeurilor de producție, păstrarea substanțelor toxice și radioactive, elaborează limitele anuale de acumulare a deșeurilor de producție și menajere, supraveghează respectarea acestor limite, precum și reglementează transportarea și inactivarea acestora.

De asemenea, conform noii *Legi nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile* (în vigoare de la 23.12.2017), *Guvernul* realizează obiectivele și stabilește direcțiile prioritare în domeniul gestionării deșeurilor, aprobă Strategia națională de gestionare a deșeurilor și Programul național pentru gestionarea deșeurilor, aprobă actele normative în domeniul gestionării deșeurilor pentru asigurarea implementării prezentei legi.

Organul central de mediu al administrației publice dirijează metodologic organizarea evaluării impactului asupra mediului și a expertizei ecologice de stat; asigură monitorizarea, prin intermediul autorităților administrative subordonate, a impactului asupra factorilor de mediu cauzat de deșeuri și deduce indicatorii de gestionare a deșeurilor; examinează și aprobă planurile anuale de acțiuni ale autorităților administrative subordonate în ceea ce privește supravegherea și

¹⁵ Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515 din 16.06.1993, art. 8 alin. 8

controlul gestionării deșeurilor, de asemenea monitorizează implementarea acestora; organizează, împreună cu alte autorități publice și cu organizațiile neguvernamentale, programe de instruire și educare a populației în domeniul gestionării deșeurilor.¹⁶

Autoritatea administrativă cu funcție de reglementare în domeniul gestionării deșeurilor asigură implementarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor, totodată participă la elaborarea și implementarea strategiilor de gestionare a deșeurilor și a programelor speciale de prevenire și pronosticare a formării deșeurilor, precum și de combatere și lichidare a focarelor de stocuri de deșeuri periculoase.

În vederea implementării legislației în domeniul gestionării deșeurilor, *autoritățile administrației publice locale* în limita resurselor financiare aprobate în acest scop de către consiliul local pe anul bugetar respectiv, realizează următoarele activități: crearea unui sistem eficient de gestiune integrată a deșeurilor municipale; colectarea separată și transportarea la timp a întregii cantități de deșeuri municipale produse pe teritoriul localităților; amenajarea unor spații speciale pentru depozitarea deșeurilor colectate separat, dimensionate corespunzător, pentru a asigura protecția mediului și a sănătății populației; depozitarea deșeurilor municipale doar în locurile special amenajate în corespundere cu documentația de urbanism; stabilirea modului de gestionare a deșeurilor municipale; stabilirea modului de gestionare a deșeurilor municipale; evidența datelor și informațiilor privind deșeurile și gestionarea deșeurilor municipale colectate de la populație, de la unitățile comerciale și instituții, în bază de contract, raportând anual aceste date, prin intermediul operatorilor de gestionare a deșeurilor municipale, organului central de mediu al administrației publice centrale în conformitate cu metodologia de ținere a evidenței și de transmitere a informației, aprobată de Guvern. Autoritățile administrației publice locale contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel

¹⁶ Legea nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile (în vigoare de la 23.12.2017), art. 9

regional și asigură cooperarea interraională în vederea constituirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor¹⁷.

De asemenea, legislația stabilește răspundere contravențională pentru încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor¹⁸. Competența de constatare a contravențiilor respective este atribuită organelor specializate ale administrației publice locale¹⁹.

Totodată, încălcarea regulilor stabilite ce țin de fabricarea, importul, exportul, îngroparea, păstrarea, transportarea sau utilizarea substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice, precum și a pesticidelor, erbicidelor sau a altor substanțe chimice, dacă aceasta creează pericolul cauzării de daune esențiale sănătății populației sau mediului, se pedepsește conform art. 224 din Codul penal al RM, cu amendă în mărime de la 550 la 950 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Aceleași acțiuni:

b) săvârșite în zona situației ecologice excepționale sau în zona unei calamități naturale;

c) soldate cu impurificarea, otrăvirea sau infectarea mediului;

d) soldate cu pieirea în masă a animalelor se pedepsesc cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.²⁰

4. Studiu de caz

¹⁷ Legea nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile, art. 11

¹⁸ Articolul 154 Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008

¹⁹ Articolul 423¹⁰ Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008

²⁰ Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002

POLIGONUL DE DEPOZITARE A DEȘEURILOR DIN PREAJMA COMUNEI BUBUIECI PREZENTARE GENERALĂ

Ombudsmanul s-a sesizat din oficiu reieșind din informația difuzată în mass-media, un subiect mediatizat de majoritatea portalurilor de știri²¹, subiect cu privire la poligonul de depozitare a deșeurilor din preajma comunei Bubuieci. De altfel, o problemă deosebit de gravă și stringentă, care periclitează starea de sănătate și pune în pericol viața locatarilor din preajmă.

Locuitorii din apropiere sunt nemulțumiți, indignați, revoltați și se plâng de situația jalnică în care au ajuns. Apa din izvoare murdară, aerul poluat și mirosul insuportabil de produse alterate fac imposibilă existența acestora. Tot din cauza mirosului înțepător, mai ales pe timp de caniculă, nu mai pot să deschidă geamul și nici să iasă la plimbare cu copiii, spun locuitorii din Bubuieci. Alarmant este și faptul că groapa de gunoi s-a extins în fiecare an și a devenit un pericol de infecție din ce în ce mai mare, de incendii nici nu mai vorbim (*imaginea nr.1, 2 și 3*), pe timp de caniculă, au loc frecvent, iar acestea cauzează daune sănătății umane, mai ales că în această regiune nivelul poluării aerului atmosferic a ajuns la cote critice. Substanțele nocive rezultate din ardere se acumulează în stratul de aer de la suprafața solului. În aer sunt emanate diferite substanțe toxice, iar populația expusă la acest tip de poluare poate avea dificultăți a căilor respiratorii (bronhii, plămâni), tumori maligne, mutații și boli cardiovasculare, afecțiuni ale sistemului nervos central, ale mucoasei ochiului, se pot dezvolta modificări degenerative în ficat, rinichi, inimă și creier. Persoanele cele mai afectate sunt copiii și vârstnicii.

²¹ <http://ntv.md/index.php?newsid=5640>

foto nr. 1: Gunoștea din apropierea localității Bubuieci cuprinsă de flăcări.

foto nr. 2: Extinderea poluării terenului (Bubuieci)

foto nr.3:

Lacul de levigat acumulat în aval de rampa de depozitare a deșeurilor care trebuie și necesită a fi epurat. Practic, este vorba despre o acumulare de toxine extrem de periculoase pentru sănătate și pentru mediu. Acesta s-a format din descompunerea deșeurilor, combinată cu infiltrarea apei de ploaie, și amplificată de intervenția repetată a pompierilor, pe tot parcursul acestor ani, chemați să stingă incendiile izbucnite pe rampă.

Depozitarea deșeurilor menajere solide formate în mun. Chișinău, actualmente este organizată de către Î.M. Regia “Autosalubritate”. În baza deciziei nr. 14/23-1 din 02.12.2010, Consiliul Municipal Chișinău a permis Î.M. Regia “Autosalubritate” folosirea provizorie, ca alternativă, a lotului de pământ cu suprafața de 8.93 ha din str. Uzinelor, până la redeschiderea poligonului de la Țînțăreni;

Totodată, pe aceeași adresă din str. Uzinelor nr. 211 este amplasat depozitul pentru deșeurile inerte (cariera “Purcel”), gestionat de către Direcția generală locativ-comunală și amenajare a Consiliului mun. Chișinău, destinat stocării deșeurilor vegetale și celor rezultate din activitățile de salubritate a teritoriului municipal.

Analizele de laborator la probele prelevate la aer, apă, sol

Potrivit Ministerului Mediului (actualmente Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului) în rezultatul controalelor ecologice, efectuate în scop de evaluare a condițiilor de gestionare a depozitelor din str. Uzinelor nr. 211, în repetate rânduri au fost constatate încălcări atât în raport cu amplasarea și amenajarea depozitelor, cât și în raport cu administrarea lui și gestionarea corectă a deșeurilor interzise înhumării.

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului ne-a informat, la solicitare, cu privire la rezultatele analizelor de laborator la probele prelevate la aer, apă, sol pe perioada anilor 2010-2016, în perimetrul minei “Purcel” din str. Uzinelor, 211, mun. Chișinău, că în scopul aprecierii gradului de poluare a componentelor de mediu de către Centrul Investigații Ecologice al Agenției Ecoogice Chișinău, au fost prelevate probe de sol din teritoriul adiacent zonei de depozitare a deșeurilor menajere solide din preajma com. Bubuieci. Conform analizelor, s-a constatat că solul nu este poluat cu săruri solubile (rezidiul fix nu depășește CMA 0.2 – 0,3%), iar conținutul de amoniu (NH₄), depășește conținutul din proba de fond.

Totodată, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului specifică că terenul respectiv este amplasat în afara zonei de protecție a obiectivelor acvaticice. Iar ceea ce ține de protecția aerului atmosferic, monitorizarea poluării aerului se realizează de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat, care dispune de o rețea de observații – sistem de stații și posturi staționare, destinate observațiilor asupra stării și poluării aerului din mun. Chișinău.

Concomitent, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a prezentat informația relevantă după adresa solicitată pentru anul 2010-2015, primele nouă luni și luna a zecea a anului 2016 cu privire la nivelul de poluare a aerului de la Postul de Observații a Calității Aerului Atmosferic, POP nr. 9.

Respectiv, în perioada anilor 2010-2015 cât și în primele nouă luni ale anului 2016, concentrația maximă momentană a poluanților monitorizați a depășit norma sanitară, variind în limite:

- *Suspensii solide* de 1,4 – 4,6 ori;
- *Dioxid de azot* de 2,4 – 5,6 ori;
- *Monoxid de carbon* de 1,4 – 1,6 ori;
- *Fenol* de 1,1 – 3,8 ori;
- *Aldehidă formică* de 1,1 – 3,8 ori.

Cel mai mare număr de zile cu depășiri ale CMA (concentrația maximă admisibilă) – 105 zile s-a semnalat pentru dioxid de azot în anul 2015, iar cea mai mare concentrație maximă momentană – 5,6 CMA pentru același poluant a fost înregistrat în 2012.

S-a menționat faptul, că în sectorul amplasării postului de observații nr. 9, Uzinelor, 171, situația ecologică se atestă în deosebi nefavorabilă. În această zonă își desfășoară activitatea un număr mai mare de agenți economici cât și circulația intensă a autovehiculelor care crează ambuteiaj al transportului auto. Astfel, nivelul poluării aerului, conform evaluării indicilor calității aerului atmosferic, se evaluează ca sporit și înalt în acest sector industrial.

În 2016 nivelul aerului atmosferic se atestă înalt pentru lunile aprilie, mai, iulie, august, septembrie și sporit în restul lunilor anului. În anul 2016 cel mai înalt nivel de poluare s-a înregistrat în luna august, datorându-se concentrațiilor sporite de dioxid de azot.

Potrivit informației Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, pe parcursul anilor 2010-2016 de către specialiștii ANSP din mun. Chișinău a fost investigată calitatea apei din circa 10-15% din cele 66 fântâni publice amplasate pe teritoriul com. Bubuieci.

Rezultatele supravegherii calității apei din fântânile de mină amplasate pe teritoriul com. Bubuieci, mun. Chișinău denotă nivele ridicate de neconformitate a calității apei la parametrii sanitaro-chimici, inclusiv după conținutul de nitrați și

reziduu sec, valorile depistate încadrându-se în limitele de 80 - 100% (a. 2014 - 100%, 2015 - 100%, 2016 - 80,09%). Ponderea probelor neconforme Normelor sanitare privind calitatea apei potabile, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 934 din 15.08.07²², după parametrii sanitaro - microbiologici (E. coli și enterococi) pe parcursul ultimilor 3 ani a constituit 70-100% (a. 2014 -100%, a. 2015-70, 9%, a. 2016-70%).

ANSP afirmă că calitatea apei din fântâni nu diferă esențial de calitatea apei din fântânile altor localități ale mun. Chișinău.

Cu totul altă imagine asupra calității apei este redată de locuitorii²³ comunei Bubuieci:

Spre exemplu, un locuitor afirmă că a săpat o fântână ce are adâncimea de 8 metri, dar a blocat-o, deoarece apa a început să se înverzească și să aducă un miros neplăcut.

Incidența maladiilor din comuna Bubuieci (morbiditatea populației)

Un alt aspect abordat în cadrul investigației cazului s-a referit la incidența maladiilor din comuna Bubuieci pentru perioada 2010-2017. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (până la etapa reformei: Ministerul Sănătății) a prezentat datele statistice, după cum urmează:

Anul de referință	Incidența maladiilor în cifre absolute	Incidența maladiilor în cifre absolute calculată la 10 mii locuitori
2010	1589	-
2011	1684	2145,5
2012	1458	1638,6
2013	1764	1893,9

²² Hotărârea Guvernului nr. 934 din 15.08.07 cu privire la instituirea Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al apelor minerale naturale, potabile și băuturilor nealcoolice îmbuteliate”

²³ <http://ntv.md/index.php?newsid=5640>

2014	1677	1800,5
2015	1706	1875,8
9 luni din 2016	874	967,0

În același context, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a menționat că a luat act de informația prezentată în adresarea Avocatului Poporului și va monitoriza în continuare indicatorii de morbiditate, în scopul întreprinderii măsurilor necesare de prevenție și acordării asistenței medicale necesare populației.

Agencia Națională pentru Sănătate Publică a oferit informația cu privire la investigațiile/expertizele efectuate în perioada 2010-2016, cu referire la impactul gunoștii amplasate la periferia com. Bubuieci asupra sănătății publice, în special, a locuitorilor comunei propriu-zise.

Respectiv, ANSP, ne-a adus la cunoștință că comuna Bubuieci, include în componența ei: satele Bubuieci (6764 locuitori), Bîc (1235 locuitori) și Humulești (244 locuitori) cu populație totală de 8243 locuitori.

Mortalitatea generală a populației din comuna Bubuieci în perioada anilor 2013 – 2015 are o oarecare tendință spre creștere de la 6,8 (50 abs) în anul 2013 până la 8,3 (58 abs) în anul 2015. Indicele mediu al mortalității în comuna Bubuieci pe această perioadă constituie 7,4 la 1000 locuitori (54 abs) și este mai scăzut decât media de 8,7 la 1000 locuitori pe toate localitățile rurale ale municipiului Chișinău.

În structura mortalității după cauze de deces pe primul loc se plasează afecțiunile sistemului cardiovascular (58,9%), urmate de tumorile maligne 18,3%) și cirozele ficatului (6,3%).

Structura mortalității după cauze de deces în comuna Bubuieci este similară cu cea din alte localități rurale. Este stabilită o evidentă creștere a numărului de decedați după cauzele afecțiunilor sistemului cardiovascular - de la 58,0 (29 abs) în

anul 2013 până la 62,1 (36 abs) în anul 2015 și tumori maligne - de la 10,0 (5 abs) în anul 2013 până la 24,1 (14 abs) în anul 2015.

Media morbidității generale a populației comunei Bubuieci pentru anii 2013-2015 constituie 5711,6 la 10 mii însă, este mai scăzută comparativ cu media de 7676,1 la 10 mii a indicatorului morbidității generale pe localitățile rurale ale municipiului Chișinău.

Se atestă o sporire a numărului de cazuri înregistrate a persoanelor cu afecțiuni ale sistemului cardiovascular de la 1207 (976 abs) cazuri la 10 mii în anul 2013 până la 1403,3 (1159 abs) la 10 mii în anul 2015. Valorile mediei (2013-2015) morbidității prin maladii cardiovasculare a indicatorului de 1268,2 cazuri la 10 mii stabilit în comuna Bubuieci și a mediei de 1284,8 cazuri la 10 mii a indicatorului morbidității prin maladii cardiovasculare pe localitățile rurale practic sunt la același nivel.

O situație similară se constată și în cazul morbidității populației prin tumori maligne: - numărul de persoane afectate de cancer a sporit de la 57 cazuri (771,2 la 100 mii) în anul 2013 până la 84 cazuri (1019,0 la 100 mii) în anul 2015. Cu toate acestea nivelul de 810,2 la 10 mii a mediei (anii 2013-2015) morbidității populației prin tumori maligne stabilit în com. Bubuieci este mai redus decât media de 1081,4 la 10 mii a morbidității populației prin tumori maligne pe localitățile rurale în aceeași perioadă.

Agenția Națională pentru Sănătate Publică, a menționat că deși nu se atestă o influență directă a poligonului pentru depozitarea și compostarea deșeurilor menajere solide asupra sănătății populației com. Bubuieci, a recomandat sistarea activității de acumulare și depozitare a deșeurilor menajere solide pe poligonul din com. Bubuieci.

Potrivit răspunsului din 13.04.2018 a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale cu privire la analiza morbidității populației com. Bubuieci prin boli transmisibile, putem observa că pe parcursul anilor 2016-2017, morbiditatea sumară prin bolile diareice acute (BDA), în com. Bubuieci, este cea mai sporită

printre localitățile rurale și permanent mai sporită comparativ cu indicii medii pe mun. Chișinău. În anii 2016-2017, morbiditatea cauzată de BDA, în localitatea sus-menționată, a constituit 1289‰ și 930,9‰ respectiv, indicii medii pe mun. Chișinău au constituit 831,7‰ în anul 2016 și 856,9‰ în anul 2017.

Analiza în dinamică a morbidității prin bolile intestinale acute în com. Bubuieci determină oscilații cu cele mai înalte valori peste fiecare 4 ani (anii 2008 – 1473 cazuri la 100 000 populație, 2012 – 1426,9‰ și 2016 – 1289‰, cu apogeul în anul 2008). Concomitent, procesul epidemic prin BDA în localitate, se manifestă prin tendința lentă de diminuare a morbidității. În comparație cu anul 2016, morbiditatea prin BDA în com. Bubuieci în 2017 s-a diminuat cu 28%.

Măsurile întreprinse de autorități

Dat fiind faptul că domeniul gestionării deșeurilor din mun. Chișinău prezintă motive de îngrijorare, Avocatul Poporului la data de 03.02.2017 a convocat o ședință de lucru cu reprezentanții autorităților publice competente, cu scopul de a găsi soluții optime²⁴.

În cadrul ședinței Direcția generală locativ-comunală și amenajare și Î. M. Regia “Autosalubritate” a comunicat:

În urma protestelor organizate de către locuitorii com. Bubuieci privind problema depozitării deșeurilor la gunoiștea provizorie din preajma localității, întru executarea recomandărilor Ombudsmanului și Deciziei CMC nr. 2/44 din 14.03.2017 „Cu privire la depozitarea și prelucrarea deșeurilor solide pe teritoriul mun. Chișinău”, au fost întreprinse mai multe măsuri.

Autoritățile au raportat următoarele acțiuni întreprinse la poligonul de depozitare a deșeurilor din preajma comunei Bubuieci în urma ședinței de lucru de la data de 03.02.2017:

²⁴ Ședința a avut loc la data de 03.02.2017, ora 10:00, în incinta sediului Oficiului Avocatului Poporului.
http://realitatealive.md/live-oficiul-avocatului-poporului-organizeaza-o-sedinta-de-lucru-in-problema-administrarii-neautorizate-a-poligonului-de-depozitare-a-de-eurilor-din-preajma-comunei-bubuieci_51952.html

1. De comun cu reprezentanții Primăriei mun. Chișinău și Ministrul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, au fost examinate locații temporare pentru depozitarea deșeurilor. În urma examinării variantelor propuse au fost selectate ca acceptabile terenul de la stația de epurare, de lângă uzina de computere, și pe teritoriul reaplanat actual de depozitare.

Pentru începerea lucrărilor de depozitare este necesară aprobarea deciziei CMC privind alocarea terenului, în baza căreia se perfectează documentația de proiect, cu coordonările Agenției Ecologice și Agenției pentru Sănătate Publică Chișinău.

Au fost expediate solicitări în instanțele respective privind acordarea terenului pentru depozitarea temporară a deșeurilor din str. Lunca Bîcului, 24 și din preajma uzinei de computere.

2. Autoritățile com. Țîntăreni refuză oricare tentative privind redeschiderea poligonului de depozitare a deșeurilor menajere solide din localitate.

Având în vedere faptul că, poligonul de deșeuri Țîntăreni este autorizat și a fost propus a fi obiectiv strategic pentru regiunea Centru, în scopul deblocării situației create, la inițiativa Ministrul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Hotărîrea nr. 75 din 15.02.2017 cu privire la constituirea Comisiei de cercetare prealabilă pentru declararea utilității publice pentru lucrările de interes comun al mai multor raioane și/sau municipii pentru terenul cu suprafața de 24,6949 ha din extravilanul comunei Țîntăreni, raionul Anenii Noi.

Totodată, în cadrul proiectului BERD privind programul de investiții în domeniul gestionării deșeurilor menajere în mun. Chișinău, a fost anunțat publicul interesat privind planificarea modernizării rampei de gunoi de la Țîntăreni și evaluarea impactului asupra mediului.

3. În scopul micșorării volumelor de deșeuri menajere depozitate, a fost coordonat contractul-pilot de colaborare între Î.M. Regia “Autosalubritate” și agentul economic S.R.L. „ABS” privind predarea deșeurilor menajere pentru

selectarea celor reciclabile, cât și experimentarea capacităților de prelucrare a liniilor de sortare instalate. Primele autospeciale cu deșeuri au fost descărcate pe teritoriul S.R.L. „ABS” pe data de 02.05.2017, și testarea liniilor de sortare a început.

4. În scopul ameliorării situației la gunoiștea provizorie de la Ciocana privind evacuarea levigatului, la propunerea grupului de inițiativă a locuitorilor com. Bubuieci în frunte cu viceprimarul dl Leonid Umanet, a fost organizată o întâlnire cu reprezentanții companiei Romania „Biotehologic” S.R.L., reprezentant oficial pe teritoriul Republicii Moldova al companiei canadiene Cypher Environmental Ltd. Compania propune o tehnologie nouă de curățire a filtratului Ultazyme Power: tratarea apelor menajere uzate și deșeurilor industriale care reușesc să elimine mirosurile urâte. La solicitarea acestora au fost prezentate probele de levigat pentru efectuarea analizelor și expertizelor necesare. Sunt primele rezultate ale testărilor levigatului, care confirmă ameliorarea indicilor coeficienților inofensivi. Se așteaptă următoarele rezultate.

Totodată, la ultima ședință a Consiliului municipal Chișinău a fost aprobată decizia privind permisiunea Î.M. Regia “Autosalubritate”, inclusiv cu alocarea sumei necesare pentru achiziționarea și amplasarea unei stații performante de tratare a levigatului de la depozitul pentru deșeuri menajere din str. Uzinelor. Implementarea acestei tehnologii va soluționa aproape în totalitate problema levigatului, precum și a mirosului care persistă în preajma depozitului menționat.

În acest context, menționăm că în răspunsul nr. 01/01-2047 din 23.04.2018, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a subliniat că de către Centrul Investigații Ecologice al Agenției Ecologice Chișinău au fost prelevate probe de levigat din bazinele de acumulare de la depozitul de deșeuri din str. Uzinelor, nr. 211, mun. Chișinău, probe de apă din sistemul pluvial din str. Varnița, nr. 22, probe de ape din r. Bîc, aval și amonte de sistemul pluvial din str. Varnița, inclusiv au fost prelevate probe de sol din canalul de scurgere format în

urma ploilor, care se află lângă bazinul de acumulare a filtratului partea superioară a depozitului de deșuri din str. Uzinelor, nr. 211, mun. Chișinău.

În rezultat s-a constatat că scurgerile de levigat de la depozitul temporar pentru stocarea deșeurilor din str. Uzinelor, nr. 211, mun. Chișinău, a înrăutățit calitatea apelor r. Bîc prin majorarea concentrației de poluanți în aval de deversare din colectorul de ape meteorice, în raport cu concentrația în amonte de deversare, nivelul de poluare comparat constituind o majorare pentru, $CCO-Cr = 193,2/145,3 = 1,3$ ori, $CBO5 = 16,7/15,4 = 1,1$ ori, $MS = 70/66 = 1,1$ ori, cloruri (Cl) = $70,1/56,4 = 1,2$ ori, amoniu $NH_4^+ = 28,8/18,3 = 1,6$ ori, nitrați $NO_3^- = 20/17,5 = 1,1$ ori și sulfati (SO_4^{2-}) = $129,9/120,3 = 1,1$ ori.

Evaluarea prejudiciului în baza rezultatelor obținute nu poate fi efectuată, deoarece nu este posibilă măsurarea volumului levigatului deversat din punct de vedere tehnic și metodologic. Deversarea levigatului are loc pe întreaga suprafață a depozitului de deșuri, iar sistemul de captare este imperfect și nu asigură captarea totală a levigatului, astfel volumul total real deversat de pe suprafața depozitului menționat nu se cunoaște.

Cu toate că parțial levigatul este captat în bazinele de acumulare instalate de către Î.M „Regia Autosalubritate” și se cunoaște numărul de curse ale mijloacelor de transport specializat și cantitatea în tone, nu este posibil de evaluat, care este partea de levigat ce nimerește în timpul precipitațiilor și fără precipitații, în sistemul pluvial.

De asemenea, în răspunsul sus-menționat se specifică faptul că rezultatele investigațiilor de laborator, efectuate de către Centrul Investigații Ecologice Chișinău, au fost prezentate la Procuratura Generală în scopul executării ordonanței din 29.06.2017, prin care s-a dispus constatarea tehnico-științifică asupra situației ecologice create ca rezultat al depozitării deșeurilor la depozitul de deșuri din str. Uzinelor, nr. 211, mun. Chișinău, în cadrul urmăririi penale pornite la data de 25.05.2017.

Este de menționat că, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului în răspunsul său din 23.04.2018, oferit Avocatului Poporului a relatat că în prezent deșeurile formate în mun. Chișinău sunt transportate și stocate la poligonul de deșeuri municipale din com. Țîțăreni, r-nul Anenii-Noi.

În sectorul din str. Uzinelor, la stația de transfer a deșeurilor de pe teritoriul mun. Chișinău cu transportul specializat al Î.M „Regia Autosalubritate”, iar ulterior după compactarea acestora, cu mașini speciale cu o capacitate mai mare, sunt transportate la poligonul de deșeuri municipale din com. Țîțăreni, r-nul Anenii Noi.

Totodată, o parte a deșeurilor municipale sunt transportate la stația de sortare gestionată de S.R.L. „ABS” care se află în apropierea de str. Uzinelor, iar deșeurile rămase după selectarea/sortarea deșeurilor de hârtie/carton, mase plastice, sticlă, etc. sunt evacuate la poligonul de deșeuri municipale din com. Țîțăreni, r-nul Anenii Noi.

În conexiunea celor expuse, menționăm că în adresa Judecătoriei sect. Ciocana, mun. Chișinău de către un grup de locuitori a com. Bubuieci, a fost depusă o cerere de chemare în judecată privind repararea prejudiciului cauzat prin vătămarea sănătății.

Prejudiciul cauzat reclamanților survine din cauza poluării intense a aerului, provocată de incendierea permanentă a deșeurilor ce au fost stocate la stația temporară și neautorizată de colectare a deșeurilor din strada Uzinelor.

Din informația deținută de Avocatul Poporului acțiunea menționată se află la etapa de examinare a admisibilității.

3. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

CONCLUZII

Problema deșeurilor reprezintă o problemă de nivel global, abordată atât din punct de vedere al impactului acestora asupra mediului și sănătății populației umane, cât și al epuizării resurselor.

Deșeurile pot conține substanțe periculoase, cu un risc ridicat asupra mediului și asupra sănătății umane, dar în același timp reprezintă și posibile resurse secundare, materiale și energetice, care pot fi valorificate prin reciclare.

La nivel european se impune adoptarea unor metode standard de gestionare a deșeurilor în vederea minimizării impactului asupra mediului și utilizarea durabilă a resurselor, principalele metode sunt: prevenirea și minimizarea cantităților de deșeuri, reciclarea (materială sau energetică), incinerarea (cu recuperare energetică) și depozitarea (în depozite controlate).

Cea mai promovată metodă este cea a prevenirii și minimizării cantităților de deșeuri generate, datorită avantajelor pe care le implică (cantități reduse de deșeuri implică costuri reduse de gestionare, adică avantaje economice și în special reducerea poluării asociată gestionării deșeurilor), urmată de metoda reciclării materiale și energetice, care este privită în special ca o metodă de economisire a resurselor.

Metoda de depozitare a deșeurilor implică un grad de poluare ridicat, este cea mai puțin acceptată metodă de gestionare a deșeurilor, deoarece presupune eliminarea finală a deșeurilor în depozite (care produc emisii specifice, de levigat și gaze de depozit) și implicit pierderea definitivă a resurselor.

La nivel național s-au evidențiat următoarele probleme în ceea ce privește gestionarea deșeurilor:

- Principala metodă de gestionare a deșeurilor este reprezentată de depozitare, care în majoritatea cazurilor se face în depozite neconforme;
- Numărul de gropi de gunoi este ridicat, nu se cunoaște numărul exact al celor rămase însă toate aceste gropi trebuiau închise cu ani buni în urmă;

- Baza de date în legătură cu fluxul de deșeuri este incompletă, nu se cunosc cu exactitate cantitățile și tipurile de deșeuri/compoziția, deoarece acestea nu sunt sortate, cântărite corespunzător, din lipsa dotării cu echipajele corespunzătoare;
- Posibilele resurse secundare nu sunt valorificate, se pierd în cantități destul de mari, rata de reciclare este foarte mică deoarece deșeurile nu sunt sortate corespunzător;
- Nivel scăzut de conștientizare civică privind activitățile de salubritate și a importanței lor;
- Inexistența unor campanii de conștientizare a publicului care să demonstreze importanța unei gestiuni corecte a deșeurilor menajere;
- În ceea ce privește evaluarea impactului depozitelor neconforme asupra mediului (fie că este vorba despre depozitele din orașe, fie că este vorba despre gropile de gunoi din zonele rurale), aceasta se poate face doar pe baza unor date exacte legate de starea de mediu, însă la nivel de țară nu sunt făcute studii concrete care vizează această problemă;
- Depozitele, din studiile de specialitate, produc două tipuri de emisii: emisii gazoase și emisii de levigat, care dacă nu sunt colectate (situația gropilor de gunoi și a depozitelor neconforme, exemplul direct e Poligonul de depozitare a deșeurilor din com. Bubuieci), din cauza concentrației lor în diferiți compuși toxici, cum ar fi, în cazul gazului de depozit: CH₄ (concentrații mari), CO, CO₂, respectiv elementele din compoziția levigatului: compuși organici, azotați, azotiți, metale grele, au un impact semnificativ asupra mediului și sănătății populației.

Astfel, față de situația existentă în realitate, se constată că, deși cadrul legislativ privind protecția mediului prin corecta gestionare a deșeurilor corespunde standardelor Uniunii Europene, autoritățile din țara noastră, cu atribuții în domeniu, nu au acționat cu suficientă exigență în toate domeniile, dovadă fiind cantitățile mari de deșeuri abandonate ori gestionate necorespunzător, cu efecte

nocive pentru mediul înconjurător. Astfel se impun și alte măsuri pentru eficientizarea activităților acestora și chiar antrenarea răspunderii celor vinovați de neîndeplinirea unor sarcini specifice.

În pofida măsurilor întreprinse de Republica Moldova în domeniul protecției mediului, raporturile ecologice se dezvoltă în direcții nefavorabile pentru natură și societate. Este necesară dezvoltarea unui sistem armonios de interacțiune dintre sferele ecologică și economică. Doar astfel se poate asigura o dezvoltare durabilă continuă.

În Republica Moldova este foarte important ca administrațiile centrale, regionale și locale să dețină capacitățile, aptitudinile și formarea necesare pentru îndeplinirea propriilor sarcini, cooperând și coordonând activitățile în mod eficient în cadrul unui sistem de guvernare pe niveluri multiple. Există, de asemenea, loc pentru îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește capacitatea administrativă, precum și punerea în aplicare a legislației în materie de mediu.

Atât autoritățile, cât și asociațiile obștești preocupate de domeniul vizat, trebuie să se axeze pe sporirea gradului de educație ecologică a populației.

RECOMANDĂRI

- Constituirea unei comisii, în cadrul căreia să fie incluși atât specialiști din cadrul instituțiilor de stat, cât și reprezentanți ai societății civile, reprezentanți ai administrației publice locale, în vederea evaluării situației actuale a fostului poligon de depozitare a deșeurilor din preajma comunei Bubuieci, prin efectuarea unui monitoring asupra stării mediului, apei, aerului, solului, etc. și prezentarea ulterioară a unui raport;
- Elaborarea planurilor regionale de gestionare a deșeurilor, inclusiv evaluarea situației actuale, elaborarea prognozelor pasive și a obiectivelor generale și specifice pentru fiecare regiune; stratificarea hărților prin care să se identifice viitoarele locații posibile ale facilităților de gestionare a deșeurilor;
- Achiziționarea și amplasarea unei stații performante de tratare a levigatului de la depozitul pentru deșeuri menajere din str. Uzinelor așa cum s-a menționat la una din ședințele Consiliului municipal Chișinău;
- Selectarea gunoiului și crearea unui atelier de reciclare a hârtiei, sticlei și a deșeurilor din plastic, valorificarea deșeurilor;
- Reducerea cantității de deșeuri biodegradabile în depozitele de deșeuri (conform Directivei Depozitării)
- Construcția unei uzine de prelucrare a deșeurilor ce va avea efecte pozitive semnificative pentru întreaga comunitate;
- Construirea unei uzini de termovalorificare a deșeurilor solide și a nămolului;
- Acordarea unei atenții prioritare educării ecologice a populației prin conceperea și implementarea unui plan național de acțiuni pentru sensibilizarea și conștientizarea publicului față de problematica protecției mediului.